

United Nations
Nations Unies

International Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yugoslavie

“Višegrad” (IT-98-32/1)

MILAN LUKIĆ i SREDOJE LUKIĆ

MILAN LUKIĆ

Osuđen za progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, ubistvo, nehumana djela, okrutno postupanje i istrebljenje

Vođa "Belih orlova" ili "Osvetnika", lokalne paravojne grupe bosanskih Srba u Višegradu, u jugoistočnoj Bosni i Hercegovini, koja je saradivala sa lokalnom policijom i vojnim jedinicama zavodeći vladavinu terora nad lokalnim muslimanskim stanovništvom tokom sukoba 1992.- 1995.

- Osuđen na **kaznu doživotnog zatvora**

Zločini za koje je osuđen (primjeri):

Progoni na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi; ubistvo; nehumana djela; i istrebljenje (zločini protiv čovječnosti)

Ubistvo; i okrutno postupanje (kršenja zakona i običaja ratovanja)

- Milan Lukić je odveo sedmoricu bosanskih Muslimana na obalu rijeke Drine, blizu Višegrada, prisilio ih da se postroje na obali, a potom pucao u njih, ubivši petoricu.
- Prisilio je sedmoricu bosanskih Muslimana iz pilane i fabrike namještaja "Varda" u Višegradu da odu na obalu rijeke Drine, gdje je više puta pucao u njih i usmrtio svu sedmoricu.
- Ubio je 53 žena, djece i staraca bosanskih Muslimana u kući u Pionirskoj ulici u Višegradu tako što je zabarikadirao žrtve u jednoj prostoriji kuće, zapalio kuću i pucao iz automatskog oružja na one koji su pokušavali da pobjegnu kroz prozore, te tako neke od njih usmrtio, a neke ranio.
- Ubio je oko 70 žena, djece i staraca bosanskih Muslimana u kući u selu Bikavac, blizu Višegrada, prisilivši žrtve da uđu u kuću, nakon čega je zabarikadirao sve izlaze iz kuće, a u kuću ubacio nekoliko eksplozivnih naprava.
- Brutalno je lišio života bosansku Muslimanku u naselju Potok u Višegradu.
- U više navrata je premlaćivao muškarce bosanske Muslimane zatočene u zatočeničkom logoru u kasarni u Uzamnici u Višegradu.

Datum rođenja	6. septembar 1967. u Foči, Bosna i Hercegovina
Optužnice	Prvobitna optužnica: 26. oktobar 1998.; izmijenjena optužnica: 12. jul 2001.; druga izmijenjena optužnica: 27. februar 2006.
Datum hapšenja	8. august 2005. u Argentini
Prebačen na MKSJ	21. februar 2006.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	24. februara 2006., izjasnio se da nije kriv po svim tačkama optužnice; 31. marta 2006. izjasnio se da nije kriv po svim tačkama druge izmijenjene optužnice
Presuda Pretresnog vijeća	20. jula 2009., osuđen na kaznu doživotnog zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	4. decembra 2012. kazna potvrđena

**SREDOJE
LUKIĆ**

Osuđen za nehumana djela, okrutno postupanje; pomaganje i podržavanje progona, ubistva, nehumanih djela i okrutnog postupanja

Član lokalne paravojne grupe bosanskih Srba u Višegradu koju je predvodio njegov rođak Milan Lukić. Prije i za vrijeme sukoba 1992.-1995. radio je kao policajac.

- Osuđen na **27 godina zatvora**

Zločini za koje je osuđen (primjeri):

Nehumana djela; pomaganje i podržavanje progona na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi, ubistvo (zločini protiv čovječnosti)

Okrutno postupanje; pomaganje i podržavanje okrutnog postupanja, ubistvo (kršenja zakona i običaja ratovanja)

- Sredoje Lukić je bitno pridonio lišavanju života 53 osobe zaključane u kući u Pionirskoj ulici;

Datum rođenja	5. april 1961. u Rujištu, Bosna i Hercegovina
Optužnice	Prvobitna optužnica: 26. oktobar 1998.; izmijenjena optužnica: 12. jul 2001.; druga izmijenjena optužnica: 27. februar 2006.
Prebačen na MKSJ	16. septembar 2005.
Prvo stupanje pred Sud	20. septembra 2005., izjasnio se da nije kriv po svim tačkama optužnice; 13. februar 2006., izjasnio se da nije kriv po svim tačkama druge izmijenjene optužnice
Presuda Pretresnog vijeća	20. jul 2009., osuđen na 30 godina zatvora
Presuda Žalbenog vijeća	4. decembar 2012., kazna mu je smanjena na 27 godina zatvora

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	85
Broj svjedoka tužilaštva	46
Broj dokaznih predmeta tužilaštva	347
Broj svjedoka odbrane	Milan Lukić: 28 Sredoje Lukić: 3
Broj dokaznih predmeta odbrane	Milan Lukić: 250 Sredoje Lukić: 70
Broj svjedoka koje je pozvalo sudsko vijeće	4

SUĐENJE	
Početak suđenja	9. jul 2008.
Završne riječi	19. - 20. maj 2009.
Pretnosno vijeće III	Sudija Patrick Robinson (predsjedavajući), sudija Christine Van Den Wyngaert, sudija Pedro David
Tužilaštvo	Dermot Groome, Frédéric Ossogo, Stevan Cole, Laurie Sartorio, Maxine Marcus
Odbrana	Za Milana Lukića: Jason Alarid, Dragan Ivetić Za Sredoja Lukića: Đuro Čepić; Jens Dieckmann
Presuda	20. jul 2009.

POSTUPAK PROSLJEĐIVANJA PREDMETA	
Zahtjev tužioca	1. februar 2005.
Odluka Vijeća za prosljeđivanje	5. april 2007. 20. jul 2007. (samo za Sredoja Lukića)
Vijeće za prosljeđivanje	Sudija Alphons Orié (predsjedavajući), sudija O-Gon Kwon, sudija Kevin Parker
Tužilaštvo	Susan L. Somers, Mark Harmon
Odbrana	Za Milana Lukića: Alan L. Yatvin; Jelena Lopičić Za Sredoja Lukića: Đuro Čepić; Jens Dieckmann
Žalbeno vijeće	Sudija Mohamed Shahabuddeen (predsjedavajući), sudija Mehmet Güney, sudija Liu Daqun, sudija Andrésia Vaz, sudija Theodor Meron
Odluka Žalbenog vijeća	11. jul 2007. (samo za Milana Lukića)

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno vijeće	Sudija Mehmet Güney (predsjedavajući), sudija Fausto Pocar, sudija Liu Daqun, sudija Carmel Agius i sudija Howard Morrison
Tužilaštvo	Peter Kremer
Odbrana	Za Milana Lukića: Tomislav Višnjjić i Dragan Ivetić Za Sredoja Lukića: Đuro Čepić; Jens Dieckmann
Presuda	4. decembar 2012.

POVEZANI PREDMETI <i>po geografskom području</i>	
KARADŽIĆ (IT-95-5/ 18) “BOSNA I HERCEGOVINA” I “SREBRENICA”	
KRAJIŠNIK (IT-00-39 I 40) “BOSNA I HERCEGOVINA”	
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) “KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA I HERCEGOVINA”	
PLAVŠIĆ (IT-00-39 I 40/1) “BOSNA I HERCEGOVINA”	
STANIŠIĆ, MIĆO (IT-04-79)	
VASILJEVIĆ (IT-98-32) “VIŠEGRAD”	

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Prvobitna optužnica protiv Milana Lukića, Sredoja Lukića i Mitra Vasiljevića je potvrđena 26. oktobra 1998. Optužnica je bila povjerljiva do 25. januara 2000., kad je otpečaćena optužnica protiv Mitra Vasiljevića. Optužnica protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića je otpečaćena 30. oktobra 2000. Tužilaštvo je podnijelo izmijenjenu optužnicu protiv Mitra Vasiljevića, Milana Lukića i Sredoja Lukića koju je sudija Hunt usmeno odobrio 20. jula 2001. Dana 24. jula 2001., dok su dvojica saoptuženih još bili u bjekstvu, Pretresno vijeće je naložilo da se Mitru Vasiljeviću sudi u odvojenom postupku. Optužnica protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića je dalje izmijenjena 1. februara 2006.

Mitru Vasiljeviću, koji je optužen u prvobitnoj optužnici, suđeno je na Međunarodnom sudu i osuđen je za učestvovanje u ubistvu pet muškaraca na obali rijeke Drine, tj. jednom od zločina za koje je optužen i Milan Lukić. Dana 25. februara 2004. Međunarodni sud je osudio Mitra Vasiljevića na 15 godina zatvora.

U optužnici je navedeno da su 6. aprila 1992. jedinice Jugoslovenske narodne armije (JNA) počele artiljerijski napad na grad Višegrad i njegovu okolicu. Višegrad je gradić u jugoistočnoj Bosni i Hercegovini, blizu granice sa Srbijom. Ima brojna svojstva koja su ga činila strateški važnim tokom sukoba, uključujući činjenicu da se u gradu nalazi brana važne hidroelektrane, te vitalna cestovna veza sa Srbijom. Granatirana su uglavnom muslimanska naselja i sela. U optužnici je navedeno da je za odmazdu manja grupa bosanskih Muslimana uzela nekoliko lokalnih Srba za taoce, preuzela kontrolu nad branom hidroelektrane i prijetila da će je dići u vazduh. Kriza je razriješena 12. aprila 1992., kad su diverzanti JNA zauzeli branu i nakon slabog otpora preuzeli kontrolu nad Višegradom. U optužnici je navedeno da je JNA pritvarala muškarce i žene radi ispitivanja. Neki od zatočenika izvijestili su da su ih tukli.

Tokom druge polovine aprila i prve dvije sedmice maja, situacija u gradu je bila relativno mirna i stabilna. Dramatična promjena dogodila se 19. maja 1992., kada se JNA zvanično povukla iz grada. Nakon njenog odlaska, vođe lokalnih Srba su osnovali "Srpsku opštinu Višegrad" i preuzeli kontrolu nad svim organima opštinske vlasti. U optužnici je navedeno da su uskoro nakon toga, lokalni Srbi, policija i paravojne formacije pokrenuli jednu od najzloglasnijih kampanji etničkog čišćenja tokom sukoba. Prema optužnici, njen cilj je bio da se iz grada zauvijek ukloni bosansko muslimansko stanovništvo. Navodi se da je u gradu Višegradu zbog svoje nacionalne pripadnosti ubijen velik broj nenaoružanih muslimanskih civila. U rijeku Drinu bacani su mnogi leševi Muslimana - muškaraca, žena i djece - ubijenih u gradu i na istorijskoj otomanskoj ćupriji na rijeci Drini. Navodi se da su srpske snage učestvovala u sistematskom pljačkanju i razaranju muslimanskih kuća i sela. Potpuno su uništene obje gradske džamije.

U optužnici je navedeno da su mnogi Muslimani koji nisu odmah ubijeni zatočeni na raznim mjestima u gradu, kao i u bivšoj kasarni JNA u Uzamnici, udaljenoj 5 kilometara od Višegrada. Prema navodima optužnice, oni koji su bili zatočeni u toj kasarni držani su u nečovječnim uslovima, redovno su ih premlaćivali, te slali na prisilni rad.

U optužnici je navedeno da se Milan Lukić vratio u Višegrad u proljeće 1992. i osnovao paravojnu grupu u kojoj su bili i njegov rođak Sredoje Lukić i bliski porodični prijatelj, Mitar Vasiljević. Takođe se navodi da je ta grupa saradivala sa lokalnom policijom i vojnim jedinicama, te zavela teror nad lokalnim muslimanskim stanovništvom.

Milan Lukić je optužen na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- **Progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi; ubistvo; nehumana djela; i istrebljenje** (zločini protiv čovječnosti, član 5)
- **Ubistvo; i okrutno postupanje** (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

Sredoje Lukić je optužen na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- **Progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi; istrebljenje; ubistvo; i nehumana djela** (zločini protiv čovječnosti, član 5)
- **Ubistvo; i okrutno postupanje** (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3)

PROSLJEĐIVANJE PREDMETA U SKLADU S PRAVILOM 11bis

Da bi predmet bio prosljeđen na osnovu pravila 11bis Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda, Vijeće za prosljeđivanje, koje se sastoji od tri sudije, mora naložiti prosljeđivanje samoinicijativno ili na zahtjev tužioca. Odluka o prosljeđivanju predmeta donosi se samo ako se Vijeće uvjeri da će optuženom biti suđeno u skladu s međunarodnim standardima i da niti nivo odgovornosti optuženog niti težina krivičnih djela koja se navode u optužnici nisu faktori zbog kojih bi prosljeđivanje nacionalnim vlastima bilo neprimjereno.

Tužilaštvo je podnijelo Zahtjev za prosljeđivanje predmeta protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića vlastima Bosne i Hercegovine 1. februara 2005.

Dana 15. septembra 2006., strane u postupku su se pojavile pred Vijećem za prosljeđivanje na pretresu u skladu s pravilom 11bis Pravilnika o postupku i dokazima. Predstavnicima Bosne i Hercegovine, Republike Srbije i Republike Argentine prisustvovali su pretresu.

Dana 5. aprila 2007., Vijeće za prosljeđivanje je naložilo da predmet bude prosljeđen vlastima Bosne i Hercegovine.

Dana 19. aprila 2007., Milan Lukić je podnio najavu žalbe na odluku o prosljeđivanju predmeta. Istog dana, Sredoje Lukić je obavijestio Vijeće za prosljeđivanje da se on neće žaliti na odluku.

Dana 11. jula 2007., Žalbeno vijeće je prihvatilo žalbu Milana Lukića i naložilo da se suđenje u predmetu održi pred Međunarodnim sudom. Vijeće je takođe pozvalo Vijeće za prosljeđivanje da ponovo razmotri svoju odluku koja se odnosi na Sredoja Lukića na osnovu toga da bi *"bilo sudski primjerenije da isto sudsko tijelo sudi u oba predmeta."*

Nakon toga, 20. jula 2007., Vijeće za prosljeđivanje je povuklo svoju odluku o prosljeđivanju predmeta protiv Sredoja Lukića, što znači da će se zajedničko suđenje u predmet protiv Milana Lukića i Sredoja Lukića održati pred Međunarodnim sudom.

SUĐENJE

Suđenje je počelo 9. jula 2008. Tužilaštvo je završilo s izvođenjem svojih dokaza 11. novembra 2008. Od 3. do 8. aprila 2009. i 19. maja 2009., tužilaštvo je ispitalo više svjedoka u postupku pobijanja.

Izvođenje dokaza odbrane počelo je 1. decembra 2008., a završeno je 21. aprila 2009.

Iznošenje završnih riječi održano je 19. i 20. maja 2009.

ODLUKA NA OSNOVU PRAVILA 98bis

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, pretresno vijeće može odlučiti da li postoji osnova za osuđujuću presudu. Ako vijeće smatra da optužba nije izvela dovoljno dokaza za određenu optužbu ili optužbe, vijeće te optužbe može odbaciti i donijeti oslobađajuću presudu po tim optužbama prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Dana 13. novembra 2008., Pretresno vijeće je donijelo usmenu odluku u skladu s pravilom 98bis i odbacilo zahtjev za oslobađajuću presudu koji je podnijela odbrana Milana Lukića.

PRESUDA PRETRESNOG VIJEĆA

U pogledu događaja na Drini, dokazi su pokazali da je Milan Lukić 7. juna 1992. godine okupio sedmoricu Muslimana, a potom ih odvezao na rijeku Drinu, u blizinu Sasa, gdje ih je postrojio uz obalu rijeke. Milan Lukić se nije osvrtao na preklinjanja žrtava da im poštedi život. Vojnicima koji su bili s njim naredio je da

na ove muškarce otvore pojedinačnu paljbu. On i vojnici su zatim tim muškarcima pucali u leđa, usmrтивši odmah nekolicinu njih, a onda su u one za koje su mislili da su još živi ispalili još nekoliko hitaca. Njih petorica je stradalo. Samo su VG014 i VG032, koji su svjedočili pred ovim Pretresnim vijećem, preživjeli pretvarajući se da su mrtvi.

U pogledu događaja u fabrici Varda, iz dokaza se vidjelo da je 10. juna 1992. godine ili otprilike tog datuma, Milan Lukić ušao u fabriku i izveo sedmoricu Muslimana s njihovih radnih mjesta. Potom ih je odveo na obalu Drine ispred fabrike, gdje ih je poredao. Milan Lukić je onda pucao u te muškarce naočigled nekoliko osoba koje su to posmatrale, među kojima su bile i žena i kći Ibrišima Memiševića, jedne od žrtava. Sva sedmorica su pobijena.

Izveden je pozamašan broj dokaza u vezi s događajem u Pionirskoj ulici. Iz dokaza se vidjelo da je grupu od 70 civila Muslimana od kojih je većina bila iz sela Koritnika, a među njima dosta članova porodice Kurspahić, grupa naoružanih Srba odvela u kuću Jusufa Memića u Pionirskoj ulici i tamo ih opljačkala pod prijetnjom oružja. Žene i nekoliko djece pretresli su do kože. Nakon toga su odveli nekoliko žena koje su po povratku u kuću rekly da su bile silovane. Kasnije te iste večeri, grupa žrtava prebačena je u obližnju kuću koja je pripadala Ademu Omeragiću. Tamo su ih zaključali u prostoriju u prizemlju. Iz dokaza se vidjelo da je na tepih te prostorije prosuta zapaljiva tečnost. Nakon izvjesnog vremena u tu prostoriju je ubačena zapaljena eksplozivna naprava čija je eksplozija izazvala veliki požar. Dok su žrtve pokušavale da kroz dva prozora te prostorije pobjegnu od plamena, na njih su pucali naoružani muškarci koji su bili pred kućom. U prostoriju je ubačeno još eksplozivnih naprava. Svjedoci VG078 i VG101, koji su pobjegli i skrivali se u blizini, čuli su pucnje koji su dopirali od kuće Adema Omeragića. VG101 je rekao VG078: "Ovi ljudi nam ubijaju majku, punicu, dvoje djece našeg brata, a oni ništa nisu skrivili." Samo je nekolicina njih preživjela, a svi koji su još u životu došli su da svjedoče pred ovim Pretresnim vijećem. Međutim, 59 ljudi je izgorjelo živo. Odbrana Milana Lukića osporila je čak i to da je do požara u kući Adema Omeragića uopšte došlo, putem vještaka koji su obišli lice mjesta u januaru 2009. godine. Tokom unakrsnog ispitivanja tužilaštva, ti vještaci su u tolikoj mjeri ograničili svoje zaključke da su se njihove ukupne konstatacije našle praktično bez utemeljenja. Oni su se, između ostalog, složili da je do požara moglo doći, te da zapaljiva naprava jeste eksplodirala u kući Adema Omeragića. Stoga je Pretresno vijeće malo težine pridalo njihovom iskazu. Na osnovu toga što je Pretresno vijeće u predmetu *Tužilac protiv Mitra Vasiljevića* prihvatilo Vasiljevićev alibi za događaj u Pionirskoj ulici, odbrana Milana Lukića je takođe osporila vjerodostojnost izvjesnog broja svjedoka optužbe koji su izjavili da su Mitra Vasiljevića tamo vidjeli. Na osnovu dokaza predočenih u ovom predmetu, Pretresno vijeće je većinskom odlukom, uz protivno mišljenje sudije Robinsona, zaključilo da je Mitar Vasiljević zapravo bio u Pionirskoj ulici tokom pljačke u kući Jusufa Memića, a potom i tokom premještanja ljudi i paljenja kuće Adema Omeragića. Iz dokaza se vidjelo da je Milan Lukić bio u kući Jusufa Memića i da je žrtvama oteo stvari od vrijednosti. Bio je ondje, naoružan, i dok su ljude pretresali do gole kože. Takođe je učestvovao u izvođenju žena koje su, kako su rekly, bile silovane. Milan Lukić je učestvovao u premještanju žrtava u kuću Adema Omeragića, a iz dokaza se vidjelo da je on bio taj koji je zatvorio vrata pošto se ta grupa ljudi našla unutar prostorije. Pretresno vijeće je takođe konstatovalo da je Milan Lukić taj koji je stavio eksplozivnu napravu u prostoriju i tako zapalio kuću. Pored toga, Pretresno vijeće je konstatovalo da je on pucao na prozore kuće i ranio VG013 pogodivši je dok je bježala.

Iz dokaza se vidjelo da je Sredoje Lukić, policajac u Višegradu, takođe bio prisutan i naoružan u kući Jusufa Memića, između ostalog i onda dok su ljude pljačkali i pretresali do gole kože, a žene izvodili. Pretresno vijeće je konstatovalo da je bio prisutan i prilikom premještanja ljudi u kuću Adema Omeragića. Međutim, iako je Pretresno vijeće zaključilo da nema pouzdanih dokaza da je Sredoje Lukić zapalio kuću Adema Omeragića ili pucao na prozore dok su ljudi pokušavali da se spase, Pretresno vijeće je, uz protivno mišljenje sudije Robinsona, zaključilo da je time što je bio prisutan i naoružan, Sredoje Lukić bitno doprinio smrti 59 osoba zarobljenih u kući. Pretresno vijeće je nadalje zaključilo da je Sredoje Lukić pomagao i podržavao okrutno postupanje i nehumana djela počinjena nad pripadnicima grupe.

Druga optužba za spaljivanje živih civila Muslimana tiče se događaja u kući Mehe Aljića na Bikavcu. Zehra Turjačanin je svjedočila o ovom događaju. Njen iskaz, kao i iskazi drugih svjedoka, pokazao je da su Milan Lukić i drugi naoružani muškarci utjerali grupu od otprilike 70 civila Muslimana u kuću Mehe Aljića i tamo ih zaključali. Sve izlaze su blokirali teškim namještajem, a na vrata naslonili i kapiju od garaže, kako ovi ne bi pobjegli. Na kuću su pucali, unutra bacali bombe i tako je zapalili. Svjedocima VG058 i VG035 u živom su sjećanju užasni krici ljudi u kući. Pretresno vijeće je zaključilo da je živo zapaljeno bar 60 civila Muslimana. Odbrana Milana Lukića je putem svojih vještaka osporila i to da se desio požar na Bikavcu. Iz ranije pomenutih razloga, Pretresno vijeće je pridalo malo težine ovim iskazima koji se odnose na požar na Bikavcu. Pretresno vijeće nije pridalo nikakvu težinu iskazu Georga Hougha, vještaka psihologa koji je iznio svoje stavove o iskazu Zehre Turjačanin, jedine preživjele iz tog događaja, a da s njom nije imao nikakvog prethodnog kontakta. Odbrana je osporavala i vjerodostojnost iskaza Zehre Turjačanin zbog toga

što je odmah nakon što se izvukla iz požara, srpskim vojnicima i jednom ljekaru na različite načine objasnila porijeklo svojih užasnih opekotina. Pretresno vijeće je zaključilo da različita objašnjenja ne dovode u sumnju iskaz Zehre Turjačanin i da je ona svjedok istine. Pretresno vijeće se uvjerilo da je Milan Lukić bio prisutan i naoružan tokom cijelog tog događaja. Kundakom puške je gurao ljude u kuću i govorio: "Hajde da ih utrpamo što više unutra". A pošto su žrtve zaključane, on je pucao na kuću, ubacio ručne bombe u kuću, a potom je zapalilo posuvši benzin.

Što se tiče prisustva Sredoja Lukića tokom tog događaja, Pretresno vijeće je većinskom odlukom, uz protivno mišljenje sudije Davida, zaključilo da iskaz Zehre Turjačanin nije dovoljno uvjerljiv. Stoga Pretresno vijeće u većini, uz protivno mišljenje sudije Davida, nije bilo uvjereno da je Sredoje Lukić prisustvovao događaju na Bikavcu.

Što se tiče ubistva Hajre Korić, iz dokaza se vidjelo da je Hajra Korić bila u grupi od 10 do 15 žena i djece koji su se nadali da će se pridružiti konvoju za Makedoniju. Hajra Korić je rekla ženama da "Milan Lukić i njegova grupa" traže njenog muža i sina. Grupa žene i djece u kojoj je bila i Hajra Korić odlučila je da pokuša doći do Bikavca pješice. Nakon nekog vremena sreli su Milana Lukića i njegovu grupu. Milan Lukić je izdvojio Hajru Korić iz grupe žena i djece i u nju pucao iz neposredne blizine. Smijao se kada je nogom prevrnuo njeno tijelo i pucao joj u leđa.

U pogledu logora u Uzamnici, iz dokaza se vidjelo da su i Milan Lukić i Sredoje Lukić odlazili u logor iskorištavajući za to pogodne okolnosti, iako je Sredoje Lukić u logor dolazio rjeđe od Milana Lukića. Kada bi se našli u logoru, i Milan Lukić i Sredoje Lukić bi zatočenike žestoko i više puta izudarali nogama, mlatili šakama, pendrecima, motkama i kundacima. Nekoliko žrtava je svjedočilo pred Pretresnim vijećem o tim okrutnim premlaćivanjima, teškim i trajnim povredama koje su zadobili i patnjama koje su proživjeli.

Pretresno vijeće je zaključilo da su Milan Lukić i Sredoje Lukić zločine za koje im se sudilo u ovom predmetu počinili uz bezdušan i gnjusan prezir prema ljudskom životu. Pretresno vijeće je zaključilo da je Milan Lukić lično ubio najmanje 132 Muslimana civila. Početkom juna 1992. godine i za svega nekoliko dana, Milan Lukić je po kratkom postupku, nehajno i hotimično, ubio dvanaestoricu Muslimana na Drini. Hladnokrvno je, nonšalantno i drsko ubio Hajru Korić. Kao osobe koje su koristile zgodne prilike da uđu u logor u Uzamnici, i Milan Lukić i Sredoje Lukić su tamo išli samo zato da bi vršili nasilje nad zatočenicima. Iako je Sredoje Lukić u logor dolazio rjeđe od Milana Lukića, i jedan i drugi su tukli zatočenike uz izuzetnu okrutnost, nanoseći im teške i trajne ozljede.

Pretresno vijeće je zaključilo da je Milan Lukić igrao glavnu ulogu u događajima i u Pionirskoj i na Bikavcu u kojima je živo izgorjelo u prvom slučaju 59, a u drugom najmanje 60 osoba. Iako Sredoje Lukić nije lično podmetnuo požar u kući Adema Omeragića, znao je šta će se desiti žrtvama koje je pomogao da se sprovedu do tamo.

Po mišljenju Pretresnog vijeća požari u Pionirskoj ulici i na Bikavcu najgori su primjeri nečovječnih postupaka jednog čovjeka prema drugom. U istoriji ljudske nečovječnosti, koja je već isuviše duga, žalosna i ogavna, požari u Pionirskoj i na Bikavcu zauzimaju istaknuto mjesto. Na kraju dvadesetog vijeka, obilježenog ratom i krvoprolićem kolosalnih razmjera, ovi užasavajući događaji ističu se po gnjusnosti spaljivanja, po očiglednom predumišljaju i proračunatosti koji ih definišu, po tome kako su žrtve iz čiste bezdušnosti i surovosti sprovedene, zatvorene i zaključane u te dvije kuće da bi se našle potpuno bespomoćne u paklu koji je onda nastao, po stepenu boli i patnje koje su žrtve trpjele dok su žive gorjele. U tom činu zatiranja svakog traga pojedinačnim žrtvama, počiva nečuvena surovost koja itekako mora povećati težinu koja se pripisuje ovim zločinima.

Dana 20. jula 2009., Pretresno vijeće je izreklo presudu i osudilo Milana Lukića, na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7 (1) Statute Međunarodnog suda) za:

- Progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Ubistvo (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja, tačka 3);
- Nehumana djela (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Okrutno postupanje (kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 3);

Nadalje, Vijeće je odlukom većine, uz protivno mišljenje sudije Van den Wyngaert, proglasilo Milana Lukića krivim za:

- Istrebljenje (zločini protiv čovječnosti, član 5)

Kazna: doživotni zatvor

Dana 20. jula 2009, Pretresno vijeće je izreklo presudu i osudilo Sredoja Lukića, na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7 (1) Statuta Međunarodnog suda) za:

- Nehumana djela (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Okrutno postupanje (kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 3);

Sredoje Lukić je takođe proglašen krivim za podržavanje i pomaganje:

- Progona (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Nehumanih djela (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Okrutnog postupanja (kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 3);

Nadalje, Vijeće je odlukom većine, uz protivno mišljenje sudije Robinsona, proglasilo Sredoja Lukića krivim za podržavanje i pomaganje:

- Ubistva (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Ubistva (kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 3);

Sredoje Lukić je oslobođen krivice po sljedećim tačkama optužnice:

- Istrebljenje (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Ubistvo (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Ubistvo (kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 3);
- Nehumana djela (zločini protiv čovječnosti, član 5);
- Okrutno postupanje (kršenja zakona i običaja ratovanja, tačka 3)

Kazna: 30 godina zatvora

ŽALBENI POSTUPAK

Dana 19. avgusta 2009., oba tima odbrane su podnijela svoje najave žalbi, a tužilaštvo je podnijelo najavu žalbe na presudu Sredoju Lukiću..

Dana 2. novembra 2009., tužilaštvo i odbrana Sredoja Lukića su podnijeli žalbene podneske.

Dana 17. marta 2010., odbrana Milana Lukića je podnijela žalbeni podnesak.

Pretres u žalbenom postupku je održan 14. i 15. septembra 2011.

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA

Milan Lukić je iznio osam žalbenih osnova i zatražio poništenje svih osuđujućih presuda, odnosno, alternativno, smanjenje kazne. Sredoje Lukić je predočio 15 žalbenih osnova i zatražio poništenje svih osuđujućih presuda, odnosno, alternativno, smanjenje kazne. Tužilac je iznio dva žalbena osnova u vezi s osudama izrečenim Sredoju Lukiću i zatražio da njegova kazna bude povećana.

Što se tiče trećeg žalbenog osnova Milana Lukića u vezi s incidentom u Pionirskoj ulici, Žalbeno vijeće je konstatovalo da je Pretresno vijeće ispravno utvrdilo da se Lukićev alibi razumno ne može prihvatiti kao istinit; da su Milana Lukića svjedoci identifikovali tokom incidenta; te da je on inicirao požar u Omeragićevoj kući. Žalbeno vijeće je, međutim, konstatovalo da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da je u požaru poginulo 59 osoba i konstatuje da su zapravo ubijene 53 osobe.

Što se tiče sedmog žalbenog osnova Milana Lukića u vezi s tvrdnjama o kršenju prava na pravično suđenje, Žalbeno vijeće je konstatovalo da Milan Lukić nije uspio pokazati da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je

zaključilo da je on imao na raspolaganju odgovarajuće vrijeme i sredstva za pripremu svoje odbrane prije početka suđenja, te da je na nepravilan način ograničilo njegovu odbranu. Žalbeno vijeće je, međutim, konstatovalo da Pretresno vijeće nije ispravno ocijenilo eventualni uticaj činjenice da su neki od svjedoka tužilaštva imali kontakte s udruženjem *Žena - žrtva rata* na kredibilitet svjedoka, te je stoga konstatovalo da Vijeće s tim u vezi nije iznijelo obrazloženo mišljenje. Žalbeno vijeće je stoga uzelo u obzir svaki eventualni uticaj kontakata koje su svjedoci imali s Udruženjem dok se bavilo drugim razlozima zbog kojih se ti svjedoci osporavaju.

U vezi s osmim žalbenim osnovom Sredoja Lukića, koji se odnosi na logor u Uzamnici, Žalbeno vijeće je zaključilo, uz suprotno mišljenje sudija Pocara i Liua, da je Pretresno vijeće pogriješilo kada je zaključilo da je Sredoje Lukić u nekoliko navrata prelaćivao zatočenike. Žalbeno vijeće je, uz suprotno mišljenje sudija Pocara i Liua, stoga poništilo sve osude izrečene Sredoju Lukiću u vezi s logorom u Uzamnici. Shodno tome, Žalbeno vijeće, uz suprotno mišljenje sudija Pocara i Liua, smatralo je bespredmetnim drugi žalbeni osnov tužioca, u kojem je tužilac tvrdio da je Pretresno vijeće pogriješilo zato što Sredoja Lukića nije osudilo za počinjenje progona u logoru u Uzamnici.

Žalbeno vijeće je odbacilo sve ostale žalbene osnove Milana i Sredoja Lukića.

Žalbeno vijeće je 4. decembra 2012. donijelo presudu kojom je potvrdilo doživotnu kaznu zatvora za Milana Lukića i smanjilo zatvorsku kaznu za Sredoja Lukića na 27 godina.

Sudija Güney je priložio izdvojeno i djelimično suprotno mišljenje.

Sudija Agius je priložio izdvojeno mišljenje.

Sudije Pocar i Liu su priložili zajedničko suprotno mišljenje.

Sudija Morrison je priložio izdvojeno i suprotno mišljenje.